

Voorbeeldexamen
Tijdsduur 100 minuten

Teksten en opgaven

Examennummer kandidaat:

Instructie

In dit boekje staan teksten en vragen bij die teksten.
Beantwoord de vragen bij de teksten.

U krijgt 100 minuten de tijd om alle vragen te beantwoorden. Let op: Het is belangrijk dat u uw tijd goed verdeelt over de vragen. Voor sommige vragen is het nodig dat u de hele tekst leest, of een tekstgedeelte. Voor andere soorten vragen is dat niet nodig, u hoeft dan alleen maar bepaalde informatie op te zoeken. Lees dus steeds eerst de vragen, u weet dan of u de tekst goed moet gaan lezen of alleen maar informatie moet opzoeken. En u weet dan ook of u veel of weinig tijd nodig heeft om de vraag te beantwoorden.

U mag een woordenboek gebruiken.

Voor het beantwoorden van de vragen gebruikt u het antwoordblad:

- Zoek op uw antwoordblad het nummer dat bij de vraag hoort.
- Maak dan het hokje onder de letter A, B, C of D zwart.
- Het antwoordblad moet met potlood worden ingevuld!

Wanneer u op het antwoordblad een fout hokje zwart hebt gemaakt, dan kunt u dit verbeteren: gum het foute antwoord uit en maak het goede hokje zwart.

Wanneer er géén hokje zwart is gemaakt, dan is het antwoord altijd fout.

Ook wanneer er meer dan één hokje zwart is gemaakt, dan is het antwoord altijd fout.

Begin pas als de examenleider dat zegt.

Succes!

**DE TOETS BEGINT
OP PAGINA 4**

Deze tekst is geschreven door de financiële administratie van een bedrijf. De tekst gaat over declaraties en is bedoeld voor alle medewerkers van het bedrijf.

M E M O

Aan: Medewerkers
Van: Financiële Administratie
Ond.: Mededelingen 2000/2001, no. 2
Dat.: 1 september 2000

Regeling declaraties

Uiterlijke inleverdatum declaraties

Alle medewerkers wordt verzocht hun onkosten- (maaltijden, reis-, verblijf-, en overige kosten) declaraties over de periode t/m juli 2000 zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 15 september aanstaande samen met hun sector of afdeling in te leveren bij de Financiële Administratie. Een en ander teneinde het studiejaar 1999/2000 op een correcte wijze af te wikkelen. Declaraties over het studiejaar 1999/2000 die na de bovengenoemde datum worden ingediend, komen in verband met afsluiting van het budgetjaar niet meer voor vergoeding in aanmerking en zullen worden geretourneerd.

Betaling

De reiskostendeclaraties worden samen met het salaris van oktober betaald. De overige declaraties worden, mits volledig akkoord bevonden, binnen 2 weken na ontvangst op de financiële administratie aan de declarant overgemaakt.

Reiskosten

Voor de kilometervergoedingen gelden de volgende tarieven:

Voor dienstreizen met eigen vervoer (met toestemming budgethouder) f 0,49 per km.

Reiskosten openbaar vervoer worden integraal vergoed, mits geaccordeerd door de budgethouder.

Belastingen

Op de financiële administratie wordt het aantal gedeclareerde kilometers bijgehouden. Aan het eind van het kalenderjaar wordt samen met de salarissen als belastbaar loon het verschil verrekend tussen f 0,68 (<5001 km - 10.000 f 0,49, 10.001 - 20.000 f 0,37) en f 0,49. Hiervoor behoeft u derhalve geen aparte declaratie in te leveren.

Wijze van indienen

Alle declaraties dienen te geschieden op de daartoe bestemde formulieren; betalingswijzen etc. dienen te worden bijgevoegd.

Met vragen omtrent de periode tot en met wanneer door u is gedeclareerd kunt u terecht bij Anja van der Meulen, tel. 9474564.

Beantwoord vraag 1 tot en met 3 met behulp van de tekst 'Memo financiële administratie' (pagina 4).

- 1 Wat gebeurt er met declaraties over de periode tot en met juli 2000 die na 15 september 2000 worden ingeleverd?
- A Die worden in een volgend studiejaar betaald.
  - B Die worden niet betaald, maar teruggestuurd.
  - C Die worden normaal betaald.
- 2 Wanneer worden declaraties uitbetaald die geen betrekking hebben op reiskosten?
- A Binnen twee weken nadat de kosten gedeclareerd zijn.
  - B Binnen twee weken nadat de kosten gemaakt zijn.
  - C In oktober.
- 3 De heer Schulz is voor zijn werk met de trein naar Amsterdam gereisd. Wat kan hij declareren voor deze kosten?
- A f 0,49 per kilometer.
  - B f 0,68 per kilometer.
  - C De gemaakte kosten.

Lachen

Lachen, hoe gaat dat?

Lachen - het is wetenschappelijk gesproken een moeilijk te vatten fenomeen. De wetenschap slaagt er slechts in het te beschrijven, maar een fatsoenlijke verklaring ontbreekt. Want hoe gaat het nou precies in zijn werk? Hoe gaat de waarneming van iets lachwekkends over in die angstaanjagende bewegingen van borst- en aangezichtsspieren die tezamen het lachen uitmaken? Wat gebeurt er in de hersenen waardoor zoiets immaterieels als een perceptie omslaat in zoiets materieels als de verkramping van een aantal spiergroepen? In antwoord op die vraag stamelt de wetenschap iets over de hypothalamus, die op de een of andere manier een bemiddelende rol zou spelen tussen het spirituele en het fysieke. Maar dat kluitje zenuwen ergens aan de onderkant van de hersenen moet al zo vaak als *deus ex machina* opdraven om een verklaring te suggereren waar de wetenschap in feite gewoon met lege handen staat.

Lachen, gezond of ongezond?

Zelfs op de simpele vraag of lachen, zoals de volkswijsheid wil, gezond is dan wel het organisme schaadt, heeft de wetenschap slechts strijdige antwoorden te bieden. De ene onderzoeker wijst op de verschrikkelijke lach-epidemieën die zich in de Middeleeuwen in Europa voordeden. De andere vorser grijpt daarentegen juist terug op de Middeleeuwen om aan te tonen dat men ook toen al inzag dat lachen reuze gezond is en dat verkoudheden en hoofdpijnen kunnen worden bestreden door de patiënt eens flink onder de oksels te kietelen. Ook in onze eeuw hebben velen op de weldadige aspecten van het lachen gewezen, zoals daar zijn: het herstel van de biobalans, de stabilisering van de bloeddruk, de verbetering van de zuurstofopname, de massage van de ingewanden, de versoepeling van de bloedsomloop, de intensivering van de spijsvertering, de ontspanning van het totale organisme en de verschaffing van een algeheel gevoel van welbehagen. Het kon dus niet uitblijven: de *lachtherapie*, vooral gepraktiseerd in kringen rond de Baghwan - een therapie waarbij overigens het maken van grappen ten strengste verboden is.

Lachen en agressie

Volgens gerenommeerde biologen als Konrad Lorenz en Irenäus Eibl-Eibesfeldt heeft de dierlijke voorloper van de menselijke lach niets met humor te maken maar alles met agressie. Lachen, beweren zij, komt voort uit de grimassen waarmee dieren andere dieren afschrikken en bij de eigen groep weggagen. Die vaststelling komt dicht in de buurt van een van de meest gangbare theorieën over de functie van de lach, namelijk dat het de eigen superioriteit of die van de eigen groep bevestigt door zich vrolijk te maken over alles wat anders is. Het dierlijke lachen, voor zover dat al bestaat, is dus niet

alleen agressief, maar ook conservatief, om niet te zeggen reactionair.

Ook de eerste glimlach van een kind is voorwerp van een nog immer niet beslecht wetenschappelijk dispuut. Volgens de psycho-analyticus Edmund Bergler is die glimlach in ieder geval niet wat de trotse en liefhebbende ouders ervan denken. De glimlach die een baby na een maand of drie à vier laat zien, is niets anders dan de plooi waarin zijn gezicht valt na het loslaten van de tepel en betekent gewoon dat hij vol en voldaan is. En zo interpreteert het kind op zijn beurt ook de glimlach van de moeder: als een teken dat zij geen honger meer heeft en hem dus niet zal opeten. Ook hier is lachen dus gekoppeld aan het bezweren van agressie, een inzicht dat door Bergler vervolgens wordt toegepast op de volwassen lach, die er volgens hem voornamelijk toe dient om het eigen masochisme te betuigen. Het is een van de felst bestreden theorieën in de wetenschap van de lach.

Lachen als opluchting

Lachen ontstaat op het moment dat de verhoogde activatie, de opwinding, de agressie die iemand voelt, plotseling wegvalt omdat het object dat de opwinding veroorzaakte, nietig blijkt te zijn, een tandenloze indringer die zich gemakkelijk laat weghonen.

Inmiddels zijn ook de meer exact en empirisch ingestelde lachwetenschappers, zoals onze nationale emotiedeskundige Nico Frijda, tot de slotsom gekomen dat opwinding en opluchting de meest karakteristieke eigenschappen zijn van lachen.

Zwaarmoedigheid

Maar ook die visie, die met behulp van verfijnd laboratoriumonderzoek nauwkeurig is geverifieerd, laat onverlet dat lachen in wezen een daad is van boosaardigheid, vernedering en agressie, een uiting van zelfgenoegzaamheid, zelfbevestiging, zelfverheffing en zelfverheerlijking, en een getuigenis van behoudzucht, vreemdelingenhaat en ordebelustheid. Lachen is een ondeugd, een inbreuk op andermans mensenrechten, een verderfelijke, immorele gedragsvorm. Niet voor niets, zo beweren veel lachwetenschappers, hebben mensen een ietwat zwaarmoedig gevoel na een hevige partij schuddebuiken.

Bron: De Groene Amsterdammer, 1994

- 4 Sommige wetenschappers menen dat de hypothalamus belangrijk is voor het lachen. Wat vindt de schrijver van deze verklaring (1e alinea)?
- A Hij vindt dat een aannemelijke verklaring.
  - B Hij vindt dat geen aannemelijke verklaring.
  - C Hij heeft hierover geen mening.
- 5 Sommige onderzoekers menen dat lachen gezond is, andere juist niet. Welke visie wordt ondersteund vanuit de Middeleeuwen?
- A De visie dat lachen gezond is.
  - B De visie dat lachen niet gezond is.
  - C Beide visies.
- 6 Waarom mogen bij de lachtherapie geen grappen gemaakt worden?
- A Omdat er dan geen gevoel van welbehagen optreedt.
  - B Omdat lachen niets met humor te maken heeft.
  - C Dat staat niet in de tekst.
- 7 Waarmee brengt de onderzoeker Bergler het lachen in verband?
- A Met agressie.
  - B Met humor.
  - C Met trots.
- 8 Wat kan men concluderen na het lezen van deze tekst?
- A Dat lachen de duidelijkste uiting is van agressie.
  - B Dat lachen een moeilijk te verklaren verschijnsel is.
  - C Dat lachen goed is voor de gezondheid van mensen.
- 9 In de laatste zin wordt beweerd dat mensen soms een zwaarmoedig gevoel hebben na een flinke lachbui. Wat zou dat gevoel veroorzaken?
- A Het besef dat lachen eigenlijk slecht is.
  - B Het besef dat lachen ongezond is.
  - C Het schudden van hun buik.

universitaire agenda KUB (Katholieke Universiteit Brabant)

academische plechtigheden

12 april (vr)

Promotie drs. J.H. Vermunt

Promotoren: prof. dr. J.A.P. Hagenaars en
prof.dr.ir. F.J. Willekens.

Titel proefschrift: *Loglinear Event History Analysis*.

Aanvang 16.15 uur, aula KUB

19 april (vr)

Promotie mr. W.G.M. Plessen

Promotor: prof. dr. A.T.J.M. Jacobs.

Titel proefschrift: *Collectief onderhandelen in de zorgsector*.

Aanvang 14.15 uur, aula KUB

Inaugurele rede prof.dr.ir. A.J.M. Vermunt

Bijzonder hoogleraar Distributielogistiek prof. dr. ir.
A.J.M. Vermunt aanvaardt zijn ambt met het houden
van een openbare rede, getiteld: *Wegen naar logistieke
grondvormen*.

Aanvang 16.15 uur, aula KUB

exposities

De obsessie voor het vervormde lichaam

Studium Generale presenteert de expo 'De obsessie
voor het vervormde lichaam' van Anne-Marie Slegers.
Anne-Marie Slegers' fascinatie voor 'bodysculpture'
vindt zijn oorsprong in het corset. De vrouwelijke
lichamen worden in het corset geperst en ingesnoerd.
Bijv.: 'push-up' beha en plastische chirurgie.

Tot 14 april, bibliotheek KUB

Erbarme dich

Tekeningen en schilderijen van beeldend kunstenaar
Irene Soons.

Tot en met 31 mei, Stiltecentrum

overige activiteiten

4 april (do)

Bedrijvendag 'Hole in One'

Isabest, Makub en Mercurius organiseren een bedrijven-
dag 'Hole in One', die gehouden wordt te Best (golf-
baan). Middels bedrijfspresentaties, een situatiespel, een
multidisciplinaire case, een golfclinic en een afsluitende
borrel maken studenten op individuele wijze en in
groepsverband kennis met de 8 deelnemende bedrijven.
Vertrek 08.00 uur naar Best

Excursie

Sevlo organiseert een excursie naar het Ministerie van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Onderwerpen die
aan bod komen zijn de nieuwe Algemene Bijstandswet,
ideeën over de toekomst van de sociale zekerheid en het
armoedebeleid.

De spiritualiteit van de Matthäuspassion

Theoloog en musicoloog Ad de Keyzer geeft zijn visie
op de spiritualiteit van Bachs Matthäuspassion. Hij zal
zijn lezing illustreren met karakteristieke gedeelten uit
dit werk en laten zien hoe Bach zich in dit werk heeft
laten leiden door de tekst van het lijdensverhaal volgens
de evangelist Mattheus.

Aanvang 10.00 uur, Theologische Faculteit, lokaal 8,
Academielaan 9

Voor en na Van der Aa

Studium Generale presenteert een programma waarin
de resultaten van de Commissie Van der Aa worden
bevat. Thom de Graaf (lid Tweede Kamer D'66 en
vice-voorzitter van de Commissie Van der Aa) wordt
geïnterviewd door de journalisten Piet van Asseldonk
(eindredacteur Nova) en Frank van Zijl (parlementair
redacteur de Volkskrant).

Aanvang 13.30 uur, YZ 1

Film

Filmvereniging Cinema presenteert: *The Shawshank
Redemption* naar een novelle van Stephen King. Regie:
Frank Darabont. Met o.a. Tim Robbins en Morgan
Freeman. Entree f 5,-.

Aanvang 20.00 uur YZ 1

Evgeny Kissin, piano

Een door de Koninklijke Liedertafel verzorgd optreden
van de pianist Evgeny Kissin (23). In 1990 sleepte hij in
Nederland een Edison in de wacht met het eerste
pianoconcert van Shostakovich.

Aanvang 20.15 uur, aula KUB

11 april (do)

Training 2000

Start van tweedaagse presentatie- en sollicitatietraining georganiseerd door Aiesec.

Aanvang 09.00 uur, QZ 101

15 april (ma)

Forumdiscussie rapport Commissie Van der Aa

Elsa en Peter Noll organiseren in samenwerking met de vakgroep strafrecht een forumdiscussie over het eindrapport van de Commissie Van der Aa. Hieraan zullen deelnemen: mr. M. van der Aa, prof. mr. E. Hirsch Ballin, mr. J. Koers, mr. J. Willems, mr. J. Sjöcrona. Dagvoorzitter is prof. mr. M. Groenhuijsen.

Aanvang 13.30 uur YZ 1

Film 'A Clockwork Orange'

Het Filmoverleg Tilburg (FOT) presenteert ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de film: *A Clockwork Orange* van S. Kubrick. Hans van Driel zal tijdens de middagvoorstelling de film inleiden. *Aanvang 15.30 en 19.30 uur, Cinecitta*

Cesare Beccaria

Prof. Marc Groenhuijsen (FRW) wordt ondervraagd en spreekt over zijn grote inspirator: de Franse denker Cesare Beccaria.

Aanvang 16.30 uur, Stiltecentrum

16 april (di)

Congres; Industrial Ecology

De stichting Akropolis presenteert het congres 'Industrial Ecology'. Samenwerking tussen organisaties op weg naar duurzame ontwikkeling: welvaarts groei én ecologische bloei? Sprekers van o.a. Philips Consumer Electronics, Twijnstra Guddé, Harvard University, Unilever, KPMG en Club van Rome.

Aanvang 08.45 uur, aula KUB

Doctoraal voorlichting economen

Docenten van de drie doctoraalrichtingen zullen nader ingaan op de specifieke kenmerken van de richting en de toekomstperspectieven. Ook zullen enkele studenten hun ervaringen vertellen.

Aanvang 19.00 uur, CZ 101

Songs in Silence

Het CWL organiseert een open podium voor studenten die zingen als hobby hebben.

Aanvang 20.00 uur, Stiltecentrum

18 april (do)

Landelijke Sociologen Dag

Versot organiseert de Landelijke Sociologen Dag met als thema 'Oorlog in de sociologie'. Er staan veel interessante sprekers op het programma. Meer info: Nieuwsbrief en Kubis of tel. 2007.

Aanvang 10.30 uur, aula KUB

Staatsdebat tussen P. Frissen en E. Hirsch Ballin

Studium Generale presenteert i.s.m. Juribes een Staatsdebat tussen P. Frissen en E. Hirsch Ballin. Door het gebruik van Internet en de toename van interactiviteit wordt de politieke macht gedecentraliseerd. Hoe moet de politiek met deze ontwikkelingen omgaan? Paul Frissen, hoogleraar bestuurskunde aan de KUB, gaat hierover in debat met Ernst Hirsch Ballin (hoogleraar Internationaal Recht en Wetgevingsvraagstukken KUB). Voorzitter is dr. Ronald Jeurissen (voorzitter commissie Studium Generale).

Aanvang 13.30 uur, YZ 1

Van student tot zelfstandig ondernemer

I.s.m. Think Tank Tilburg organiseert het Loopbaan Advies Centrum (LAC) de informatiebijeenkomst 'Of ..... je begint voor jezelf' over het starten van een eigen onderneming. Zes sprekers zullen vanuit diverse invalshoeken de overstap van universiteit of hogeschool naar het zelfstandig ondernemerschap belichten. Een vertegenwoordiger van de Kamer van Koophandel zal enkele praktische adviezen geven. Informatie en aanmelding: LAC (N7, tel. 2521). *Aanvang 14.00 uur, AZ 186*

Lezing

In de reeks lezingen van Efact vandaag een prominentencollege door Jan D. Timmer (Philips).

Aanvang 16.00 uur, QZ1

colofon

Redactie: Angela van Schendel. Informatie zenden naar: Univers t.a.v. Universitaire agenda kamer A17, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg. Mail: UNAGENDA@KUB.NL

N.B.: De bij TIGEAK aangesloten studieverenigingen kunnen berichten voor de agenda uitsluitend inleveren bij TIGEAK, Tatiana Krumm (R18), tel.: 4662662

- 10** Voor welke twee dagen wordt er in deze agenda een film aangekondigd?
- A** 4 april en 15 april.
  - B** 4 april en 16 april.
  - C** 15 april en 18 april.
- 11** Wie organiseert het pianoconcert op 4 april?
- A** De Koninklijke Liedertafel.
  - B** Evgeny Kissin.
  - C** Shostakovich.
- 12** Wie is voorzitter van de forumdiscussie over het rapport van de Commissie Van der Aa?
- A** Thom de Graaf.
  - B** M. Groenhuijsen.
  - C** M. van der Aa.
- 13** Wat is de laatste dag van de expositie 'De obsessie voor het vervormde lichaam'?
- A** 13 april.
  - B** 19 april.
  - C** 31 mei.
- 14** Bij wie moeten studieverenigingen die aangesloten zijn bij TIGEAK, berichten voor de universitaire agenda inleveren?
- A** Bij Angela van Schendel.
  - B** Bij de redactie van Univers.
  - C** Bij Tatiana Krumm.

Groene lucifer in de strijd tegen de wegwerpaansteker

Bij het aansteken van een lucifer komt zwaveldioxyde vrij. Een nieuwe milieuvriendelijke lucifer kent dat probleem niet. Zwaluw levert hiermee een kleine bijdrage in de strijd tegen zure regen.

- 1 De nieuwe en de conventionele lucifer vertonen uiterlijk geen verschil. Ook tijdens het aansteken is er niets opmerkelijks te zien. De gele vlammetjes komen gelijktijdig op, maar de geur die beide lucifers verspreiden, is wel verschillend. Tijdens de ontsteking laat de een een zwavellucht achter, bij de ander blijft die stank achterwege. In de kop van de laatste, een nieuwe milieuvriendelijke lucifer, zit namelijk geen zwavel meer.
- 2 De ontwikkeling van de lucifer is pas begin vorige eeuw op gang gekomen. De eerste exemplaren waren de dompellucifers van de Fransman J. Chancel (1805). Dit waren houtjes met koppen die onder meer zwavel, kaliumchloraat en Arabische gom bevatten. De gebruiker moest het stokje in een flesje geconcentreerd zwavelzuur dopen waarna de kop ontbrandde. Een aardige uitvinding, ware het niet dat het bijtende zuur veel ongelukken veroorzaakte.
- 3 De strijklucifer kwam als opvolger. Door toevoeging van antimoonsulfiet werd het mogelijk de lucifer te laten ontbranden door stevig tegen een stuk schuurpapier te strijken. Het gemene zuur werd daarmee overbodig. Het kostte echter moeite om de kop vlam te laten vatten. Dat probleem werd later verholpen door zwavel te vervangen door witte fosfor, maar die stof bleek zeer giftig en maakte de lucifers bovendien te snel ontvlambaar.
- 4 De grote doorbraak was de veiligheidslucifer - säkerhets tändstickor - van de Zweed Gustav Erik Pasch (1844). Hij ging uit van de eerste, moeilijk ontvlambare strijklucifer met antimoonsulfiet, maar ontwikkelde daarnaast een verf met rode fosfor voor het strijklvlak. Wanneer het kopje daarlangs werd gestreken, ontstond een vuurtje. Rode fosfor is in tegenstelling tot de witte vorm veel minder gevaarlijk en ontbrandt niet aan de lucht.
- 5 De veiligheidslucifer, waarvan de chemische samenstelling in de loop der jaren enigszins is aangepast, wordt het meest verkocht. De kop bevat doorgaans zwavel, kaliumdichromaet, mangaanoxyde, kaliumchloraat, zinkoxyde en een lijmstof die het geheel bij elkaar houdt. In het strijklvlak is nog steeds de rode fosfor verwerkt. Het stokje is meestal gemaakt van populierenhout, een snelgroeïende houtsoort die weinig hars bevat.
- 6 Wanneer een luciferskop langs de verflaag wordt gestreken, ontstaat er wrijvingswarmte waarop de fosfor en het kaliumchloraat reageren. Bij die reactie komen vonkjes vrij die een reactie teweegbrengen tussen de zwavel en het kaliumchloraat. Aangezwengeld door de katalysatoren mangaanoxyde en kaliumdichromaet ontstaat een mooi vlammetje.
- 7 Lucifers zijn kleine milieuvervuilers. Zo komt er tijdens het aansteken zwaveldioxyde vrij, dat bijdraagt aan de verzuring van het milieu. In Nederland, waar jaarlijks naar schatting tien miljard lucifers - dat zijn ongeveer tienduizend volwassen bomen - worden aangestoken, betekent dat een uitstoot van twintigduizend kilo. Maar omdat de zwaveldioxyde-vervuiling in Nederland jaarlijks meer dan 230 miljoen kilo bedraagt, is het begrijpelijk dat de lucifer niet als eerste op de nominatie staat om te worden aangepakt.
- 8 Hoe weinig de lucifer ook vervuult (de twintigduizend kilo zwaveldioxyde is te vergelijken met de uitstoot van 350 conventionele stadsbussen op diesel die 60.000 km. per jaar rijden), iedere bijdrage aan een schoner milieu is welkom, zo was de gedachte bij Swedish Match.
- 9 Dit is een van de grootste luciferfabrikanten ter wereld, met in Nederland een marktaandeel van 55 procent, waarbij de Zwaluw-lucifer het belangrijkste merk is. Als eerste fabrikant heeft het bedrijf nu een zwavelvrije lucifer geïntroduceerd.
- 10 Twee jaar lang hebben chemici aan dit product gewerkt. De zwavel hebben zij vervangen door een milieuvriendelijke ijzer-fosforverbinding die tijdens de verbranding wordt omgezet in ijzeroxyde en fosfaat, die aan het stokje blijven kleven. Volgens F. van Assendelft, commercieel directeur van Swedish Match heeft de ijzer-fosforverbinding niet afgedaan aan de kwaliteit van de lucifer. "Het verbrandingsproces verloopt even goed. Bovendien heeft de nieuwe verbinding een gunstig neveneffect. De eveneens milieuvervuilende katalysatoren in de kop zijn nu overbodig."
- 11 Eenmaal op weg naar een milieuvriendelijker lucifer, trachtte Swedish Match ook de andere vervuilende elementen uit het produkt te elimineren. Zo werd het waterverontreinigende zinkoxyde, dat de lijm in de kop stabiliseert en dat de kop moet beschermen tegen vocht, vervangen door het niet-giftige en even goed werkende kalksteen. Voor de lijm die met een energieverslindend proces uit dierenhuiden wordt gehaald, is een combinatie van plantaardig stijfsel en gelatineafval uit de farmaceutische industrie in de plaats gekomen. Verder wordt het doosje voortaan gemaakt van kringlooppapier en -karton.
- 12 Van Assendelft verwacht dat mede door de komst van de milieuvriendelijkere lucifer het product weer een groter marktaandeel zal krijgen. De laatste decennia heeft de wegwerpaansteker tachtig procent van de markt veroverd. Dat is ook de reden geweest waarom in de jaren zeventig de laatste luciferfabrikanten in Nederland en elders in Europa hun deuren moesten sluiten. Van Assendelft: "Het milieu staat tegenwoordig centraal. De plastic aanstekers zijn uiteraard vervuilers. Ik denk daarom dat de consumenten voor een deel weer overstappen op de lucifer."

John Ekkelboom

Beantwoord vraag 15 tot en met 18 met behulp van de tekst 'Groene lucifer in de strijd tegen de wegwerpaansteker' (pagina 12).

- 15** In welke alinea wordt vermeld hoe milieuvervuilend de huidige lucifer is?
- A** In alinea 5.
  - B** In alinea 6.
  - C** In alinea 7.
- 16** In welke alinea wordt een verwachting gegeven over het marktaandeel van de lucifer in de toekomst?
- A** In alinea 2.
  - B** In alinea 9.
  - C** In alinea 12.
- 17** In welke alinea wordt de geur na het ontsteken van de oude en nieuwe lucifer vergeleken?
- A** In alinea 1.
  - B** In alinea 3.
  - C** In alinea 4.
- 18** In welke alinea wordt gesproken over de milieuvriendelijkheid van de nieuwe verpakking van de nieuwe lucifer?
- A** In alinea 8.
  - B** In alinea 10.
  - C** In alinea 11.

Methoden, technieken & analyses voor Personeelsmanagement

Aflevering 28

Deventer, juli 1993

1 Het cyclisch model voor strategisch personeelsbeleid

Drs. E. van Sluijs

Het cyclisch model voor personeelsbeleid is een hulpmiddel waarmee organisaties ervoor kunnen zorgen tijdig het juiste aantal mensen met de juiste kwalificaties in huis te hebben. De noodzakelijk geworden integratie van personeelsbeleid en strategisch beleid is voor veel organisaties weliswaar een wens, maar nog geen werkelijkheid. Met het cyclisch model voor personeelsbeleid kan deze integratie tot stand worden gebracht. Daarmee kan tevens het hoofd worden geboden aan het probleem van de lange-termijn-personeelsplanning. Het onderscheidt zich van meer traditionele modellen, in die zin dat het beter is toegerust voor een turbulente en dynamische omgeving.

2 De personeelsadvertentie

Drs. L. van der Veer en Tj. Faber

Bij een goede personeelsadvertentie is het streven gericht op de ontvangst van een zeer beperkt aantal hoogwaardige reacties. In de praktijk wordt echter nog vaak ten onrechte gewerkt onder het motto: hoe meer reacties, hoe beter. Dit is niet alleen erg arbeidsintensief, maar levert ook een negatieve bijdrage aan de relatie met de arbeidsmarkt. Van de 100 reacties voor één vacature moet er immers 99 keer 'nee' worden verkocht. Om nu inderdaad het aantal hoogwaardige reacties te beperken, kan een methodische opbouw van de personeelsadvertentie uitkomst bieden. Een dergelijke opbouw helpt bovendien bij het vormgeven van de tekst en bij het kiezen uit de beschikbare schriftelijke media.

3 Interim functievervulling

Drs. G.H.M. Dekkers en drs. J.L. Jacobs

Interim functievervulling is een instrument ter verhoging van de mobiliteit van de medewerkers. Het stelt hen in staat om tijdelijk en tussentijds van werkplek te veranderen, voor een periode van minimaal zes en maximaal vierentwintig maanden. Interim functievervulling werkt volgens het principe van vraag en aanbod op de interne en externe arbeidsmarkt. Afspraken tussen betrokken partijen worden daarbij in een contract vastgelegd. Onderdeel van die afspraken is steeds dat terugkeer naar de vroegere werkplek wordt gegarandeerd. Vanwege deze terugkeergarantie en het vrijwillige karakter heeft interim functievervulling een drempelverlagend effect op mobiliteitsbevordering.

4 Ontwerpen van gunstige welzijnscondities

Ir. M.H.H. Peeters

Welzijn neemt in de Arbowet een zelfstandige plaats in. In deze wet zijn onder andere bepalingen opgenomen over de inhoud van functies. Om functies, en daarmee welzijn, te verbeteren kunnen ontwerpprincipes en -regels worden gegeven bij verschillende vormen van organisatieverbetering. Deze regels zijn zodanig opgezet dat de aandacht voor kwaliteit van de arbeid gelijkwaardig is aan de vaak meer vanzelfsprekende aandacht voor de kwaliteit van de organisatie.

5 Lichamelijke belasting: van probleem tot oplossing

Dr. P. Vink, drs. E. Wortel en dr.ir. J.Dul

De laatste jaren wordt steeds meer gelet op veel voorkomende lichamelijk belastende activiteiten. De vraag is daarbij hoe deze activiteiten op een zodanige manier kunnen worden vormgegeven dat een daadwerkelijk verbeterde arbeidssituatie ontstaat. Door de lichamelijke belasting te reduceren, worden niet alleen de WAO-instroom en het verzuim beperkt, maar kunnen tevens de kwaliteit van het werk en de productiviteit worden verbeterd. Het herkennen van risico's staat aan de basis hiervan.

6 Verzuimbeleid

Dr. H.O. Steensma

Bij het vormgeven van verzuimbeleid lijkt een driesporenaanpak het meest effectief. Zo'n driesporenbeleid houdt nadrukkelijk rekening met de veranderkundige voorwaarden voor beleidsontwikkeling en -implementatie. Bij het ontwerpen en uitvoeren van een dergelijk integraal beleid hebben medewerkers en hun leidinggevenden een grote rol. Behalve het terugdringen van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid heeft goed verzuimbeleid veel meer en "bredere" voordelen, zoals het verbeteren van de werksfeer en de motivatie van werknemers, een soepeler productieproces en uiteraard kostenreductie.

7 Strategisch beloningsmanagement

Prof.dr. J. von Grumbkow

Strategisch beloningsmanagement is de sturing die het management met behulp van beloningen, beloningsprincipes en -instrumenten geeft aan de ontwikkeling en realisatie van de ondernemingsstrategie. Waar een ondernemingsstrategie met een set consistente gedragingen de organisatie in een competitieve voordeelpositie brengt, kunnen beloningsbeslissingen worden gezien als de concrete gedragssturing van personen en groepen, om dit voordeel te bereiken.

Beantwoord vraag 19 tot en met 24 met behulp van de tekst 'Methodieken, technieken en analyses' (pagina 14 en 15).

- 19** In welk artikel wordt personeelsplanning op langere termijn behandeld?
- A** Nummer 1.
  - B** Nummer 5.
  - C** Nummer 7.
- 20** De firma HANZESTAD heeft nieuwe machines gekocht, maar na een paar weken klagen veel medewerkers over pijn in de rug. Ze moeten veel en vaak bukken. In welk artikel wordt over dergelijke problemen geschreven?
- A** Nummer 5.
  - B** Nummer 6.
  - C** Nummer 7.
- 21** Welke garantie wordt aan een medewerker bij interim functievervulling in ieder geval gegeven?
- A** De garantie dat hij de nieuwe functie mag blijven behouden.
  - B** De garantie dat hij kan ophouden als de nieuwe functie hem niet bevalt.
  - C** De garantie dat hij zijn vroegere functie terug kan krijgen.
- 22** Welke auteur schrijft over de Arbowet?
- A** M.H.H. Peeters.
  - B** E. van Sluijs.
  - C** H.O. Steensma.
- 23** Waardoor kan het aantal brieven op een personeelsadvertentie worden verminderd?
- A** Door de advertentie in de juiste krant te drukken.
  - B** Door de advertentietekst goed op te bouwen.
  - C** Door de advertentietekst goed vorm te geven.
- 24** In welke artikelen komt de 'gezondheid van medewerkers' aan de orde?
- A** In de nummers 1 en 5.
  - B** In de nummers 3 en 4.
  - C** In de nummers 5 en 6.

Multinationals: pro en contra

	De meeste niet-communisti-	35	oorspronkelijke producten,		
	sche landen kozen na de		margarine en zeep.		
	Tweede Wereldoorlog voor				
5	vrijhandel. Protectie werd ver-		Deze onderneming exploiteert	70	zich in West-Europa duide-
	worpen, omdat hierdoor in de		ook plantages in Nigeria en		lijk bewust van de bezwaren
	jaren '30 de crisis niet was		Zaire, produceert diepvries-		die er aan multinationals
	overwonnen. Deze vrijhandel	40	voedsel en ingeblikt vlees, be-		kleven. Door de economi-
	maakte het mogelijk dat grote		heert bedrijven die verpak-		sche teruggang kwamen de
	bedrijven zich in verschillende		kingsmateriaal leveren en be-	75	multinationals in problemen.
10	landen konden vestigen. In de		drijven die vervoer over zee en		De productie van grondstof-
	jaren '20 was het al dikwijls		over de weg regelen, enzo-		fen en goederen werd duur-
	voorgekomen dat moederbe-	45	voort. Naast Shell en Unilever		der en de afzet liep terug.
	drijven elders in de wereld		behoren British Petroleum,		Om de teruggang het hoofd
	"dochters" in het leven riepen		Philips en Volkswagenwerk tot	80	te bieden gingen de multina-
15	om grondstoffen te verwerven		de grootste West-Europese		tionals bedrijven verplaatsen
	voor de moederbedrijven of		bedrijven die hun zaken op		naar landen waar lagere
	om de distributie van goede-	50	een dergelijke manier aanpak-		lonen het mogelijk maakten
	ren te regelen. Na de crisis en		ken. Deze bedrijven met vesti-	85	goedkoper te produceren.
	de oorlog namen veel bedrij-		gingen en werknemers ver-		Wat voor de multinationals
20	ven die draad weer op. Zo		spreid over de hele wereld		goed bleek, was niet tevens
	ging de Royal Dutch/Shell		worden multinationals		voordelig voor de West-
	group, het grootste niet-Ameri-	55	genoemd. Multinationals zijn in		Europese staten. Daar nam
	kaanse bedrijf ter wereld, zich		staat regeringen onder grote		de werkloosheid toe. Een
	niet alleen bezig houden met		druk te zetten, bijvoorbeeld	90	ander 'probleem' met multi-
25	de raffinage van aardolie in		door te dreigen de productie		nationalen werd duidelijk toen
	Rotterdam, maar ook met de		van een bepaald bedrijf naar		de regeringen van de West-
	winning van olie en gas op tal	60	een ander land over te bren-		Europese staten merkten
	van plaatsen in de wereld en		gen. De multinationals hebben		dat het nauwelijks mogelijk
	met de verkoop van olie en		in de opbloei van de West-	95	was de multinationals aan
30	van chemische producten die		Europese economie na 1945		nationale bepalingen te bin-
	ervan zijn afgeleid. Unilever,		een steeds belangrijkere rol		den. De bedrijven konden
	na de Shell-group het grootste	65	gespeeld. Pas in de loop van		telkens ontsnappen naar
	bedrijf in West-Europa, be-		de jaren '70 werden velen		landen waar die bepalingen
	perkte zich niet tot haar				niet golden.

Bron: Methode sprekend verleden,
1994 Bovenbouw havo/vwo

- 25 Wat was oorspronkelijk de belangrijkste activiteit van de Shellgroup?
- A Het produceren van chemische producten.
  - B Het raffineren van aardolie.
  - C Het winnen van gas en aardolie.
- 26 Hoe zou je de ontwikkeling van Unilever het beste kunnen typeren?
- A De producten en diensten van Unilever zijn bijzonder divers geworden.
  - B Unilever heeft de meeste productie-activiteiten verplaatst naar Nigeria en Zaïre.
  - C Unilever voert nog steeds dezelfde activiteiten uit maar op veel grotere schaal.
- 27 'Multinationals zijn in ... over te brengen.' (regel 55-61).
Wat wil de schrijver in dit stukje tekst duidelijk maken?
- A Hoe machtig multinationals kunnen zijn.
  - B Hoe makkelijk het is om activiteiten te verplaatsen naar het buitenland.
  - C Waarom een land graag multinationals heeft.
- 28 Waar verhuisden veel multinationals in de jaren '70 naar toe?
- A Naar landen waar de afzet groter was.
  - B Naar landen waar de grondstoffen goedkoper waren.
  - C Naar landen waar de productiekosten lager waren.
- 29 Welke van de volgende stellingen is het beste van toepassing op deze tekst?
- A Deze tekst beschrijft de voordelen van multinationals vanuit het perspectief van de multinationals zelf.
  - B Deze tekst beschrijft de voor- en nadelen van multinationals vanuit een West-Europees perspectief.
  - C Deze tekst beschrijft de voor- en nadelen van multinationals vanuit het perspectief van verschillende werelddelen.

Ieder zijn bedrijfscultuur

Sollicitanten hechten steeds meer waarde aan de bedrijfscultuur van potentiële werkgevers. Een traditioneel familiebedrijf is anders georganiseerd en biedt andere carrièremogelijkheden dan bijvoorbeeld een klein en sterk vernieuwend softwarehuis. In zijn vorige maand verschenen proefschrift *Diagnosing Organizational Cultures* doet de bedrijfskundige Bram Neuijen, verbonden aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, als een van de eersten een poging om bedrijfsculturen te categoriseren. Hij komt tot een driedeling, bedoeld als 'gereedschap' voor organisatieadviseurs. Maar omdat hij vooral kijkt naar de relaties tussen bedrijven en hun personeel, kunnen ook werknemers er wat van opsteken.

Bedrijven kunnen ten eerste een 'internaliserende' cultuur hebben. Werk en de privé-sfeer zijn dan nauw met elkaar verbonden, en de organisatie voelt zich sterk verantwoordelijk voor het wel en wee van het personeel. Trouw en traditie staan centraal. Met name binnen familiebedrijven is een dergelijke lotsverbondenheid te vinden, maar ook de computergigant IBM staat van oudsher bekend om de sterke band met de werknemers.

Bureaucratische organisaties kennen een heel andere cultuur, waarbij de nadruk op formele regels ligt, en die Neuijen dan ook 'conformerend' noemt. Werknemers maken zich de heersende cultuur minder eigen ('internaliseren' die minder) dan in het familiebedrijf. Het belangrijkste bindmiddel binnen bureaucratische organisaties is dan ook gehoorzaamheid.

De derde variant, de cultuur die met name binnen jonge hightechbedrijven heerst, noemt Neuijen 'innoverend'. Die bedrijven staan bekend om de losse band met hun personeel. Er zijn weinig regels, zodat een werknemer goede mogelijkheden heeft zijn talenten te ontplooien. Niet de band met het bedrijf of de formele regels houden deze bedrijven op de been, maar de persoonlijke ambitie van de individuele werknemers.

Een van Neuijens bevindingen is dat een bedrijf met een sterk internaliserend karakter dat wil vernieuwen, niet zo maar even een innoverende cultuur kan invoeren. In de praktijk blijkt daar de tussenstap van de bureaucratische, conformistische organisatievorm voor nodig te zijn.

Hoe serieus sommige bedrijven hun eigen cultuur nemen, bleek bij de recente reorganisaties bij IBM Nederland. Mensen ontslaan past niet binnen de cultuur van het bedrijf, en was jarenlang ook niet nodig.

IBM bestond voor het personeel, en de werknemers identificeerden zich met IBM. Daarom moest nu het economisch tij tegenzit, de Nederlandse tak van de Amerikaanse computergigant een ingewikkelde constructie bedenken om genoeg personeel vrijwillig af te laten vloeien.

IBM was één van de belangrijkste voorbeelden in het boek *Excellente Ondernemingen* van de Amerikaanse managementgoeroes T. Peters en R. Waterman, dat in 1982 verscheen. Zij zagen de bedrijfscultuur als sleutel tot succes. Sindsdien is echter het merendeel van de door hen als 'excellent' beschreven bedrijven in de problemen geraakt.

Toch heeft het onderzoek naar bedrijfsculturen een enorme vlucht genomen. Zo schreef Neuijen eind jaren tachtig samen met de Limburgse bedrijfskundige Geert Hofstede het populaire boek *Bedrijfscultuur: Diagnose en beïnvloeding*, waarin verslag werd gedaan van een onderzoek naar de cultuur van twintig Nederlandse en Deense bedrijven.

Inmiddels hebben twaalfduizend managers het boek aangeschaft, en onlangs verscheen bij uitgeverij Van Gorcum een vierde druk.

Toch, meent Neuijen, moet het belang van bedrijfsculturen ook weer niet worden overschat. Zo heeft een diagnose van de betrokken bedrijfsculturen bij de beslissing tot het aangaan van een fusie geen enkel nut. Het samenvoegen van bedrijven wordt in eerste instantie ingegeven door irrationele overwegingen. Neuijen vergelijkt een fusie dan ook met een huwelijk. Als daarvoor eerst een persoonlijkheidstest nodig is, kan je de verbintenis beter niet aangaan. En net als geliefden zullen ook bedrijven zich niet door goedbedoelde adviezen van hun plannen af laten houden.

Bron: *Intermediair*, 1992

- 30** Voor wie is het proefschrift van Bram Neuijen in principe bedoeld?
- A** Voor organisatieadviseurs.
  - B** Voor sollicitanten.
  - C** Voor werknemers.
- 31** Wat heeft Bram Neuijen vooral onderzocht?
- A** De band tussen het bedrijf en de mensen die er werken.
  - B** De carrièremogelijkheden in traditionele en vernieuwende bedrijven.
  - C** De mate waarin sollicitanten een bedrijfscultuur belangrijk vinden.
- 32** Waarom had IBM zo'n 'ingewikkelde constructie' nodig? (regel 64)
- A** Omdat de bedrijfscultuur van IBM Nederland anders is dan die van IBM in Amerika.
  - B** Omdat het economisch slecht gaat met het bedrijf.
  - C** Omdat ontslag van werknemers niet past in de bedrijfscultuur van IBM.
- 33** In hun boek 'Excellente Ondernemingen' gaan Peters en Waterman uit van de bedrijfscultuur als sleutel tot succes. Hebben zij gelijk gekregen?
- A** Ja, want ook in Nederland zijn steeds meer succesvolle bedrijven die trots zijn op hun eigen cultuur.
  - B** Ja, want veel bedrijven willen hetzelfde zijn als IBM: een bedrijf met een goede bedrijfscultuur.
  - C** Nee, want het gaat niet goed meer met een heleboel bedrijven die een goede bedrijfscultuur zouden hebben.
- 34** Heeft Neuijen over de waarde van bedrijfsculturen dezelfde mening als Peters en Waterman?
- A** Ja, ook hij beweert dat een goede bedrijfscultuur een voorwaarde is voor succes in een bedrijf.
  - B** Nee, uit zijn onderzoek is gebleken dat een bedrijfscultuur geen rol speelt in de mate van succes.
  - C** Gedeeltelijk, volgens hem hangt succes niet altijd samen met de bedrijfscultuur.
- 35** In welk opzicht lijkt een fusie van bedrijven op een huwelijk tussen twee mensen, volgens Neuijen?
- A** Bij een fusie en een huwelijk luisteren de partners niet naar adviezen van anderen.
  - B** Bij een fusie is de bedrijfscultuur doorslaggevend, bij een huwelijk de karaktertrekken van de partners.
  - C** Zowel bij een fusie als bij een huwelijk worden van tevoren alle 'karaktertrekken' volledig geanalyseerd.

Deze tekst komt uit een folder voor studenten. De tekst gaat over de mogelijkheden om geld aan te vragen om te gaan studeren of stage te gaan lopen in het buitenland.

'Erasmus', voor studie in het buitenland

Het programma Erasmus (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students) van de EG heeft als belangrijkste doel de mobiliteit van studenten binnen de Gemeenschap te bevorderen. Erasmusbeurzen zijn beschikbaar sinds het academisch jaar 1987-'88. Ze worden toegekend voor studie aan een hogeschool of universiteit in een andere EG-lidstaat.

Voor Nederland was in het studiejaar 1990-'91 bijna 4 miljoen gulden beschikbaar voor studenten die tijdelijk in het buitenland wilden studeren.

Erasmusbeurzen worden verstrekt aan onderwijsinstellingen, vakgroepen of afdelingen die met één of meer Europese partners een uitwisselingsovereenkomst hebben gesloten. Die verdelen het toegekende bedrag vervolgens onder hun studenten.

Voor wie?

Universiteiten en hogescholen verstrekken beurzen aan studenten die in het kader van een Erasmus-uitwisseling een aantal maanden in het buitenland gaan studeren. Eerstejaars komen niet in aanmerking. Let wel: de onderwijsinstelling selecteert uiteindelijk de studenten die een beurs krijgen.

Hoe lang kun je naar het buitenland?

De lengte van een buitenlandse studiekeperiode verschilt per uitwisselingsovereenkomst, die universiteiten of hogescholen hebben afgesloten met EG-partners. Erasmusbeurzen worden verstrekt voor een studiekeperiode variërend van drie maanden tot een academisch jaar.

Hoe hoog zijn de beurzen?

De hoogte van een Erasmusbeurs is ondermeer afhankelijk van de buitenlandse studiekeperiode, het aantal gegadigden en het land dat wordt bezocht. Studenten krijgen meestal een maandelijkse toelage plus een reiskostenvergoeding. Erasmusbeurzen zijn bedoeld als tegemoetkoming in extra kosten, die het gevolg zijn van een studie in het buitenland (bijvoorbeeld taalvoorbereiding en reiskosten).

Wie een rijkstoelage krijgt, houdt die ook gedurende de buitenlandse studie.

Zijn er nadelige gevolgen voor de studie in Nederland?

Nee. Een studie in het buitenland vergt weliswaar de nodige voorbereidingstijd en inspanningen, maar de resultaten tellen mee in het Nederlandse studieprogramma.

Hoe vraag je een Erasmusbeurs aan?

Studenten die willen weten welke mogelijkheden er zijn, moeten voor inlichtingen daarover bij hun instelling zijn. Studenten kunnen alleen een beurs krijgen wanneer hun universiteit of hogeschool samenwerkingsverbanden met EG-partners heeft gesloten. De eigen docenten en bureaus buitenland of studentendecanen zijn meestal op de hoogte van de mogelijkheden.

'Stir', voor studie en stage in het buitenland

Sinds het studiejaar 1988-'89 stelt het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen geld beschikbaar voor internationalisering van het hoger onderwijs. Er zijn met name beurzen voor studentenuitwisseling. In 1990 was daarvoor 8 miljoen gulden beschikbaar (in de komende jaren aanzienlijk meer). Deze Stir (Stimuleringsprogramma voor internationalisering van het hoger onderwijs)-fondsen zijn bedoeld als 'aanjaagpremie', om extra vaart te zetten achter de Nederlandse internationalisering en om initiatieven van onderwijsinstellingen te stimuleren.

Stir-beurzen zijn beschikbaar voor studies, voor zover die niet via Comett-, Lingua- of Erasmusprogramma's in aanmerking komen, en voor stages.

Voor HBO-studenten zijn die voorwaarden iets minder strikt wanneer het gaat om een stage binnen de EG. Stir-beurzen worden, in tegenstelling tot die van Erasmus, Lingua, of Comett, ook verstrekt voor uitwisselingen met landen buiten de EG.

Voor wie?

Voor studenten die een opleiding volgen aan een Nederlandse hogeschool of universiteit, die in principe recht hebben op een basisbeurs en nog niet eerder een Stir-toelage hebben ontvangen. Stir subsidieert ook stages binnen de EG.

Hoe lang kun je naar het buitenland?

Stir-toelagen worden verstrekt voor een studie of stage, variërend van een maand tot een academisch jaar.

Hoe hoog zijn de beurzen?

De hoogte van een Stir-beurs is afhankelijk van de buitenlandse studiekeperiode, het aantal gegadigden en het land dat wordt bezocht. Tot nu toe kregen studenten een maandelijkse toelage plus een reiskostenvergoeding. Stir-beurzen zijn bedoeld als tegemoetkoming in extra kosten, die het gevolg zijn van studeren in het buitenland (bijvoorbeeld taalvoorbereiding en reiskosten). Wie een studietoelage krijgt, houdt die ook gedurende de buitenlandse studie.

Zijn er nadelige gevolgen voor de studie in Nederland?

Nee. Ook voor Stir-beurzen geldt dat de eigen instelling de gevolgde studie of stage moet erkennen als een onderdeel van het Nederlandse studieprogramma.

Hoe vraag je een Stir-toelage aan?

Studenten die willen weten welke mogelijkheden er zijn, moeten voor inlichtingen daarover bij hun eigen universiteit of hogeschool zijn. De eigen docenten en bureaus buitenland of studentendecanen zijn meestal op de hoogte van de mogelijkheden.

- 36** Een student wil een stage in het buitenland lopen.
Welke beurs kan hij hiervoor aanvragen?
- A** De Erasmusbeurs.
B De Stirbeurs.
- 37** Bij welke beurs is de minimale tijd die een student in het buitenland moet verblijven, het kortst?
- A** Bij de Erasmusbeurs.
B Bij de Stirbeurs.
- 38** Welke studenten kunnen geen Erasmusbeurs krijgen?
- A** Eerstejaars studenten.
B Studenten aan hogescholen.
C Studenten die al eerder een Erasmusbeurs hebben ontvangen.
- 39** Stopt de studietoelage van de Nederlandse regering tijdelijk in de periode dat men een toelage krijgt in het kader van de Erasmusbeurs?
- A** Ja.
B Nee.
- 40** Kan een stage in het buitenland gelden als onderdeel van een Nederlands studieprogramma?
- A** Ja.
B Nee.

